

⑧

20 jno' le ppo' ppo' Gne jne
oide ppo' kwe' as

ונראה עוד דלכ' יש להבין טעם שקצו חז"ל
להחמיר חמית אסתר, אה"י שהי' אז עם נרה
לישראל אבל עכ"פ נאלו מהנרה.

ונראה עפ"י דא"י בהמקובלים דגזירת המן לא
נחשבה לו מכל וכל, אלא שנדחה הגזירה ונחסיס
בשנת ת"ח ר"ל ורמזו לזה דבמגילה כתיב ח' גדולה
בתיבת חור וח' גדולה בתיבת חור רמז לשנת ת"ח ע"כ.
וחז"ל ידעו זה ברוח קדשם ומש"ה קצתו להחשנות בכל
שנה לבטל ולדחות הגזירה וע"כ בכל שנה היו בחפזות
אסתר עת לילה ומחזירי ח"ל להאטער עם הציבור בזה
שיכול ואז יזכה לראות בנחממן. ומלאכי ג"כ בלא"ת
מהגה"ק מבטשאטש [נצי"י תרס"ו] שבי' דעובדות
ומניקות שאין מחננין מ"מ ימעטו קצת באכילה ושתייה
לכלול א"ע עם הציבור עכ"ל.

2016 88 DEN DNE: JND 0'08

[ט' כ"ח] ימי הפורים האלה לא יעברו מחוץ היהודים
 וזכרם לא יקוף ומרעם ותכחוב אסתר בת
 אחיחיל וכי' המם כפל הענין בעילות שונות וכל
 ענין זה שמעתי כי המקורות הוא תימן ותכחוב
 גדולה וחי' של חור' גדולה הוא ח"ח רמז עשרה
 המורה שהיתה אז ראו' להיות ככתב על שנת ח"ח
 והנן [עין סי' אחרית ישראל פכ"ח].
 יצאו ח"ס הרמז שמעתי כי יד על כ"ס הוא ר"ח
 כי סיון עד כאן שמעתי כי סיון לא נולדה
 לה בעולם כי הלא היא בירת בעלק ככל ושמע
 חכם ויוסף לקח דהן שתי נגזר אז כלי' הו'
 ונתיח לא ה" כלי' של סתכלי' ה" נגזר בדרך זה
 כמות כפסוק וישראל שתי רחיים להיות אז בעולם
 צ"ב בלד שפגרו חו"י' היהודים, נגזר שפסוק
 בענין זה יסדנו ונעילת ה" כלי' ה" אחיב כשנים
 על הרעם ועדתי' אינו חור' בריקני' יתן לו אלו
 כפסוק בצורון כי כזה ח"ח שחור' ה" כפסוק
 שנס יסודת רק שפגרו גדול והרעות ה" שחם
 ה" אז כפסוק אחר ה" כשחם
 אבר ישראל חיו אשליח על אופן זה ועי' ה" השמחה
 וסנה פורים הוא עי' הפורים להר' ולאחדן ועי'
 אחר וימי הפורים האלה ר"ל לא יפגרו בלא כלום
 כי גמ' דילי' צמותי' רק הסדרות הוא וזכרם ר"ל
 של היהודים המזכר לא יקוף מרעם כ"י שלא יקוף
 זכר זרע ישראל ועי' מרעם והא"ך זה ותכחוב אסתר
 בת אחיחיל חי' וחי' גדולה שכתב על ח"ח ככל
 והוא פליא בקי'.
 אי' וזכרם רק קאי' על ימי הפורים דיל' וזכרם של
 ימי הפורים הוא שמעתי וכל יקוף מרעם
 שלא יח' כלי' מרעם של היהודים המזכרים כפסוק
 והנן.

like ① spoke

וְיָחֹזֶר כִּרְפָּם וּתְכַלֵּת אֲחֹזוֹ בְּתַכְלִי-
 בָּיִן וְאֶרְגָּמֹן עַל-גְּלִילִי בְּסָף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת וְזָב וְכֶסֶף עַל רֹצֶפֶת
 בְּהַטְוֵשׁ וְדָר וּסְתֵרֶת:

② פירוש הכותב.

(ו) חזר כרפס חי' גדולה, לבש חי' בגדי כהונה (ג).

Go:G 3 pole. ③

אֶתֶּר הַמִּלְכָּה בְּתֹאבִיחִיל וּמִרְדְּכֵי הַיְּהוּדִי אֶת־כָּל־תִּקְוָה לְקוֹם אֶת
אֲגֶרֶת הַפְּרִים הַזֹּאת הַשְּׁנִית:

④
על דפוס יבנה

(כט) ותכתב ת' ראשונה גדולה, כלומר כתיבה גדולה ולחיות המצוה הזאת קיום לעולם ועד, לכן גדולה, כי שלחה להם אסתר כתבונת לירדותם^מ, שלחו לה הלא כתבתי לך שלשים (משלי כב) ולא רבעים, ועוד שלחו לה במשנה תורה כתובים כ"ג חיבות^ט, כלומר אין לכתוב יותר, שלחה להם הלא כתיב (שמות יז) כתוב זאת זכרון וכו' וכאן רמז פורים, וכן זכור את אשר עשה לך עמלק לא תשכח (דברים כה), הרי שכדין יש לכתוב, ותכתב אסתר המלכה כת אביחיל בג"מ^א זאת זכרון בטפר ושנים באוני יחושע כי, ד"א לכן ת' גדולה, שחכמת כ"ב נשים שהיו אשת חיל עמדו בישראל ונגדן אמר שלמה אשת חיל מי ימצא כ"ב אותיות בנגד כ"ב נשים^ב חיל שבמקרא ואסתר נמנית אחרונה כנגד ת', במדרש תדשא^ג, ולכן ותכתב ת' גדולה, ועוד ת"ו לשון והתנית תו (יתחקאל ט) כלומר כתיבה גדולה ות"ו גדול ומסיים, ועוד רמז ת"ו, כי למעלה חסכימו לדבר^ד, הרי רמז לת"ו ולכתיבה של מעלה לכן ת' גדולה.

⑤
: 3 3 6 2 N

אמר רבא
ימחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע
בין איורו המן לבין מדכו

⑥ יחזקאל פ' סוף כב' כ"א' יחזקאל

אמר" רבי יהודה דר רבי סימון בית שלש בו גחשים מביאין קרן של אילת ומעשן בתוכו ומדר הנחשים בורחים, כך לשבוא אסתר ברוח המן;

⑦
G2 1.41' 73'12" 10

שם אף אסתר סוף כל הנסים. ג"ל בס"ד כי גם האחרון האחרון הוא גאולה ישראל מאדום וציון קליפת עמלק וידוע כי ע"י קריאת מצילת אסתר ובאר מלוח ששטין צפורים יהיה ציטול ממועד בכל שנה במקל מקליפת עמלק כי המן הוא זרע עמלק ובמלך גם של אסתר יולא ממנו תועלת ממיד לנח הגדול שהוא סוף כל הנסים. ובזה יובן מ"ם בילקוט תהלים ס"י כ"ב א"ר יהודה בר רבי סימון ביה שיש בו נחשים מביאין קרן של חילת ומפשיגין בבוטו ומיד הנחשים בורחין כך כשצאה אסתר ברח המן ע"ל. והכוונה דהמשל הזה הוא שייך בכל דור ודור ולאו דוקא על אותו הדור שנלכד בו המן כי כלתם בכל שנה בזכרון של אסתר בורחין הנחשים שהם גומל דקליפת עמלק שהוא נחש הקדמוני וגבר יש ר"ל :

[illegible]

ויתלך את העם על העץ, ויהיה צבאיהם יסבאל שאלמו
 סבאי הדור שבעות רבות וגזירת שמדות והדירות
 שהי' בשנת ת"ח שהם הי' מגזירת העם אשר כחצולה
 בשעת הכס וכתקיים עתה (ואולי היו גלגולי אותן
 בשמות) ונחמה צמלה בכתוב אסתר המלכה כחצי הי'
 רצתי וחור כרסם הי' רצתי לרוע על ת"ח, וכלע"ד
 ליכא מידי דלא רמיזא בצוריתא דכתיב וקוץ ודלדל
 תלמיא לך ויהיה צמחם שהם כחלה על הקוץ לקיים
 מה שנאמר ובני צליעל בקוץ מוכד כלם והנה העם
 שהי' קוץ לצבי ישראל ונהלה על הקוץ ועי' כחצולה
 הגזירה והנה כלום הכנה בשנת ת"ח חס וקוץ עי' קוץ
 ודלדל תלמיא לך תלמיא לך וזה "דלדל" גזירה שנת
 ת"ח ששאלו הגזירה ודלדל דלדל העם של העם לרוע הסוף
 אחריות דלדל, וגם דלדל בגימטריא ת"ח וק"ל (ועי' ת):

מאמר (11) [מאמר 'מאמר' ו'מאמר'] פסקה כח

והכתיב יצחק אברהם כי
נאמר הן אשר הכתובה בעת ההיא חלה בשנת ת"ח וכן אוהיות ת"ח לרחמים צמנים
אלוהים גדולה ת"ז על וסכתוב אסתר המלכה ות"ח על חור ברכם וט' יקום נקמה בה

(12)
15 SEP 11 09Z '313'

כִּי יָד עַל כַּס יָה מַלְחָמָה לָּהּ
בַּעֲמֶלֶק מִדֶּר דָּר (ח טז). פִּרְשׁ
הַגֵּה"ק מֵהַר"ש מֵאוֹסְטְרוֹפּוֹלִיא דִּהְנֹה
הַמֶּן רָצָה לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וּלְאַבֵּד אֶת
כָּל הַיְּהוּדִים. וְה' בְּרַחֲמָיו הִפִּיר עֲצוֹתוֹ,
וְנִדְחָתָהּ הַגּוֹזֵרָה לְשֵׁנַת ת"ח. [וְלִכְן
כַּמְּגִילַת אֶסְתֵּר יֵשׁ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת רַבָּתִי,
ח' שֶׁל חוֹר כִּרְפֶּס וְתַכְלֵת, וְה' שֶׁל
וְתַכְתּוֹב. אֶסְתֵּר, לְרִמּוֹ שֶׁהוּחַלְפָה
הַגּוֹזֵרָה לְשֵׁנַת ת"ח]. וְאַחֲרֵי שֵׁנַת ת"ח
גִּזְרוּ גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל תַּעֲנִית צָבוּר בְּכָל
שָׁנָה בְּיוֹם כ' סִיוֵן לְהִתְאַבֵּל עַל הָרִיגַת
עַם ח'. כִּי בְּיוֹם זֶה הִיתָה הַצָּרָה
כְּפוּלָה, שֶׁנֶּהֱרַג רַבִּי יִחִיאֵל מִיֵּמֶל
מִנַּעֲמִירוֹב שֶׁהָיָה גְדוֹל הַדּוֹר. וְזֶה רִמּוֹ
הַפְּסוֹק כִּי יָד' הִיָּינוּ מֵה שֶׁהָיָה צָרִיךְ
לְחַיּוֹת בִּי"ד אֲדָר כְּלוֹמַר בַּגּוֹזֵרָת הַמֶּן,
עַל כ"ס, ר"ת כ' סִיוֵן, כְּלוֹמַר
שֶׁהַגּוֹזֵרָה נִדְחָתָה לְשֵׁנַת ת"ח שֶׁעַל זֶה
גִּזְזוּ תַעֲנִית כ' סִיוֵן. יֵה, מֵה שֶׁהָשֵׁם
חָסֵר, הוּא מִפְּנֵי מַלְחָמָה לָּהּ בַּעֲמֶלֶק.
מִדֶּר דָּר' עִם שְׁתֵּי הַתִּיכּוֹת
בְּגִמְטְרִיא 'מִשִּׁיחַ בֶּן דָּוִד' שֶׁאֵז יִמְחָה
זָכַר עַמְלֶק וִירוּשָׁלַם הַשֵּׁם פִּי.

(בישישים חכמה)

קָלָה צ"ע שְׁהוּ רִבְנוּ נִהְדָּה ב'ג' כֹּאֵב שֶׁנֶּחֱזַח רֶאֱשֶׁר שְׁאֵמֶר כֵּן אֲחֵר הַיִּצִּית רִי"מ מִנְעִמְרִיבֹה. אֲבָל הַחֲנֻצִּית נִזְרָה אַחֵר כֵּן. עוֹד צָרִיךְ מִיֹּאד שֶׁהֵלֵךְ מִדֶּר אִינוּ מֵלֵא ב'ר' אֲך' יֵשׁ לִיִּישֵׁב ע"פ"י מִה שֶׁהִכְנִיחַ בְּפִרְשֵׁת שֵׁלֵחַ (ד"ה) וְחִלְמִים יָמִי כְּבוֹרֵי עֲנִבִים) בְּשֵׁם רֵמִיא מִהִמְנָא וְכַפִּי יִדְנֶה שְׁנִיתָן וְשׁוֹת לִכְמִים לְדִרוֹשׁ חִילּוֹת חִסְרוֹת כְּמֵלֶאכֶת.

⑬ 1:14 spoke

וּבְשֵׁשׁ הַיָּמִים הַהֵם הָיָה הַיָּם

ואמר הקש מאות	איש כראש תדק ואח כמופה תורק לכותכם בעין שירת האונו
איש:	ואת
פרשנדהא	ואת
דלפון	ואת
אספתא:	ח ואת
פורתא	ואת
אדליא	ואת
אידתא:	ט ואת
פרכשתא	ואת
ארים	ואת
ארידי	ואת
ויחא:	יעשרת
בני המן ברהמדתא ערר היהודים תרגו ובבזה לא שלחו	

את-ידם:

⑭ E: C. 2 pole

וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם-עַל-תְּפִלָּה טוֹב יִתֵּן גַּם-מֶלֶךְ לַיהוּדִים
אֲשֶׁר בְּשׁוֹשׁוֹן לַעֲשׂוֹת כְּדַת הַיּוֹם וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הָמֶן יִתְּלוּ עַל-
הָעֵץ:

15

10. Distance from station to the object

כל המתבונן בקטע זה מיד שואל:
א. מדוע האותיות תש"ז באותיות
קטנות והאות ו' גדולה?
ב. אם מסופר שתלו את עשרת בני
המין א"כ מה מבקשת אסתר שוב
לתלות אותם?

16

pg 108-109 A ⁽¹⁶⁾ ONION S&S 21-2

בירושלים בערכה לאורחים קבלת פנים מפוארת, באהל הענקי שהוקם שבע שנים לפני כן (בקץ תרנ"ח) לכבוד הקיסר הגרמני וילהלם ¹⁵.

15* והיה מורנו מספר: כי בעת ביקורו של חסיפו הגרמני יצאה כל העיר לקבל את פניו — מי מתוך סקרנות, ומי בכדי לברך ברכת „שחילק מלכותו לבשר ודם“, ואילו הוא והצדיק רבי צבי מיכל שפרדא לא יצאו לקבל את פניו, והטעם שוויתרת על ברכה גדולה זו — משום ששמעתי ממורי ורבי הגרמני דסקין זצ"ל, כי מסורת בידינו בגרמא, שהאומה הגרמנית מורע עמלק יצאה: וזה סימנם של זרע עמלק: — הגדולים ומתיישים כלפי חוץ, ותוכנם מלא ארס ושינאה כבושה לשם ישראל — ואין אדם לברך בשם ומלכות על קיסר, ששולט על אומה, שנצטוונו למחות את זכרה, ואין שמו של הקב"ה שלם ואין כבודו שלם עד שתמחה אומה זו מעל פני האדמה. ואילו הצדיק רבי צבי מיכל מהדס היה, אם לצאת או לאו, ומן השמים עיבדוהו, כי באותו יום נתחדש עליו קומקום של חסין והוא נכוה קשה בגלגלו, (מפי הרב צבי קושפיץ, נכד מורנו).

(אשר רוצה להשמיר ולהרוג ולאבד זרע ישראל ח"ו), זממו אל תפק (זממו - מחשבתו הרעת אל תפק שלא תצא לפועל, ורש"י שם פירש בשם רבותינו ח"ל: זממו לשון רסן הזכום את פי הנבל ולשון משנה הוא. אל תפק - אל תצא מלחייך, עכ"ל). זו גרממיה של אדום (ומפרש רש"י: שם מלכות והיא מארם), שאלמלי הן יוצאין מהריבין כל העולם כולו.

והנה אומה זו "גרממיה" הנזכרת בתלמוד, כנראה שהכונה היא לאומה הגרמנית. וכן כתב הגר"א על מסכת יומא (י) בהגהותיו שם שיש לתקן ולומר "גרממיה" ולא גרממיה. וכן הגאון רבי יעקב עמרין זצ"ל - היעב"ץ (שחי לפני כמאתים וחמשים שנה) - כתב בהגהותיו על מס' מגילה (י) ח"ל: ר"ל "גרממיה" היא אשכנז שלנו, עכ"ל. וכן מובא במדרש ילקוט שמעוני (בראשית ח, רמז סא) "בני יפת גמר ומגו, אמר ר' שמואל בר אמי זו אפריקי וגרממיה ומדי ומקדוניה איסניא". נמצא א"כ שאומה זו המובאת בגמרא הינה האומה הגרמנית, אשר ברנע שהיא החליטה לצאת למלחמה פרצה מלחמת עולם.

תלת מאה קטירי תנא איכא בגרממיה של אדום

ועוד סימן היכר יש לאומה הגרמנית המדוברת. מובא בגמ' (מגילה י) ואמר רבי חמא בר חנינא תלת מאה קטירי תנא איכא בגרממיה של אדום וכו', כלומר שבאותה גרממיה ישנם שלש מאות "קטירי כתרדים", דהיינו "נסיכים", ואכן בגרמניה היו שלש מאות נסיכויות שהיו שולטים בעם.

ותלת מאה ושיתין וחמשה מרובני איכא ברומי

ממשיכה הגמרא שם לומר, שישנם שלש מאות שישים וחמשה רוכסים ברומי (מספר זה רומי על ימות החמה, שהרי החמה למעשה הינה הצדק הקובע בנציות לסמך, ורומא הינה המעוז של הנצרות, ובשונה מהיהדות להכדיל אשר מונים לירח וזוהם מתחיל מהלילה כנאמר "ויחי ערב ויהי בקר יום אחד" [בראשית א, ה]). ומסייפה הגמרא ואומרת "ובכל יומא נפקי הני לאפי הני ומקטיל חד מנייהו ומימרדי לאוקמי מלכא" (ובכל יום יוצאים אלה נגד אלה, ונתת אחד מהם ונמרדים מלהעמיד עליהם מלך). ולכן, ברנע שהפסיק המריבה בין הרומאים לגרמנים ויהיה איחוד ביניהם תהיה מלחמת עולם, ואכן במלחמת העולם השנייה היה איחוד בין אמליה לגרמניה, ואז פרצה המלחמה, אשר שמה לה למטרה את השמדת העם היהודי. ועל זה ביקש יעקב אבינו מהש"ת שלא יתן לדבר זה לקרות ח"ו, ואכן עם ישראל חי וקיים לנצח.

האומה הגרמנית ומלחמתה בישראל נובעת מתוך שנאת עשיו ליעקב

נמצא א"כ בעת שהאומה הגרמנית במכותה ההשמדה הנוראית שלה, התכוונה לבצע בעם ישראל מה שרצה המן האגני לעשות ולא הצליח, וזה להשמיר להרוג ולאבד מעד ועד זקן טף ונשים, וקראו לזה "הפיתרון הסופי".

ואכן בדבריו של מנהיגם שר"י היטלר יש"ו הסגיר את הלך מחשבתו, והודיע לעיני אומות העולם ששנאתו ליהודים היא אחת "בגלל תורתם

17
Gin p'sap

אל תתן יהוה מאויי רשע זממו אל- תפק ירומי סלה:

18
שם א' א' 1

ואמר רבי יצחק מאי דכתיב אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומי סלה אמר יעקב לפני הקב"ה רבונו של עולם אל תתן לעשו הרשע תאות לבו זממו אל תפק זו גרממיה של אדום שאלמלי הן יוצאין מהריבין כל העולם כולו ואמר רבי חמא בר חנינא תלת מאה קטירי תנא איכא בגרממיה של אדום ותלת מאה ושיתין וחמשה מרובני איכא ברומי ובכל יומא נפקי הני לאפי הני ומקטיל חד מנייהו ומימרדי לאוקמי מלכא

19
כמבוק יתה"ש שם א' א' 1

רש"י ד"ס גרממיה ט"ס כ"ו.
ר"ב כמנפס ר"ל גרמניה ט"ל אשכנז ש"ט:

20
ל"ל

בני יפת גומר ומגו
ומדי ויונותובל ומשך ותירס גומר זה גרממיה

21
כמבוק יתה"ש שם א' א' 1

[ח] גמ' גרממיה. ז"ל גרמניה
(ועמ"ס בא"ר רפ"ב דנגעים):

22
שם א' א' 1

בני יפת גמר ומגו. אמר ר' שמואל בר אמי זו אפריקי וגרממיה ומדי ומקדוניה, איסניא ותנינה. תוין זה פורס ותורקי. ובני גומר אשכנז וריסת ותוגרמה, אסינא ותריף וגממיה.

23
שם א' א' 1

פרק טז

גרמניה הנאצית

זממו אל תפק זו גרממיה של אדום

אם נתבונן היטב בתורתנו הקדושה ובדברי חז"ל, נוכל לראות באורה פלא את כל ההיסטוריה שעבר לאחרונה העם היהודי, כשנדרף על ידי זרע עשיו זו האומה הגרמנית, שהיא כתובה ומרומזת בכתבי הקודש ובדברי חכמינו ז"ל. (הדברים היום מפורסמים ודרינו כותבם כאן בהרחבה ובביאור יפה בס"ד ליכתי הרבים).

איתא בגמרא (מגילה ו) (י), ואמר רבי יצחק מאי דכתיב "אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומי סלה" (חזקוני ט"א, ו), אמר יעקב לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם אל תתן לעשיו הרשע תאות לבו

מלכו של עולם ישתבח שמו, כגון: "בלילה ההוא נדרה שנת המלך" (מגילת אסתר ג, א), ואומרת הנמ' (מגילה פ"ו): אמר רבי תנחום נדרה שנת מלכו של עולם, והגם ואין מקרא יוצא מדי פשוטו מ"מ רמו יש בו (ועין עוד באסתר רבה ג, י).

וא"כ אסתר עמדה כאן בתפילה לפני מלכו של עולם, והתפללה על דור עתידי ומנהיג רשע שיקום מזרע המן אשר בשם הימלר יקרא, וירצה לבצע את הגזירה של להשמיר להרוג ולאבד מנער ועד זקן סף ונשים. ולכן זאת אמרה אסתר "אם על המלך טוב", כלומר על מלכו של עולם, "ניתן גם מחר" כוונת מחר לא מחר ממש אלא כמו שפירש רש"י (שמות יג, יד) על הפסוק "כי ישאלך בנך מחר" וז"ל: יש מחר שהוא עכשיו ויש מחר שהוא לאחר זמן וכו', עכ"ל. וא"כ אסתר התפללה על דור עתידי, שבו יעמוד רשע מזרע עמלק שירצה להשמיר את העם היהודי ולקיים בו את גזירת המן הרשע, וע"ז ביקשה ואמרה "ואת עשרה בני המן יתלו על העץ", כלומר שאת אותם עשרת המנהיגים הרשעים מזרע עמלק הנאצים הארורים יתלו על העץ.

על איזה עשרה מנהיגים רשעים נרמז בבקשת אסתר

הנה ידוע שבשנת 1939 למנינם פרצה מלחמת העולם השנייה, ובמהלכה התרחשה "השואה" הנוראה. סיום המלחמה היה בשנת 1945, כאשר צבאות בנות הברית כבשו את גרמניה והוסל הצורך הנאצי.

הנה בסוף אוקטובר 1945 הוקם בעיר נירנברג שבגרמניה בית משפט צבאי בינלאומי, אשר הוגש בו כתבי אישמה נגד פושעי מלחמה נאציים שהיו אז במעצר, ונערך המשפט הידוע בשם "משפט נירנברג".

ביום ה-21 לנובמבר 1945 נפתח המשפט, ובמשפט זה נדונו גדולי הפושעים הנאצים שנותרו בחיים (אחר שכבר ארבעה מנהיגים שהם הימלר, הימלר, גבלס וליי שר"י איבדו עצמם לדעת), "אחד עשר" מהנאשמים נדונו למוות בפסק בית המשפט.

ואלו שמותם שר"י: הרמן גרינג (נחשב כמספר 2 אחר הימלר יש"י) וילהלם פרנק (שר הפנים), יואכים פון ריבנטרופ (שר החוץ), פילדמרשל קייטל (ראש ססה הפיקוד העליון של הוורמאכט), ארנסט קאלטנבורגר (מפקד הכפוזן של הימלר כולל הנספאפ), יוליוס שטרייכר (עורך העיתון השמני "דער שטרייכר"), פריץ זאוקל (הממונה על הגיוס לעבודות הכפיה), יודל (ראש אגף המבצעים בפיקוד העליון), האנס פראנק (שימש בעורך דינו של הימלר, ומאוחר יותר כמושל הכללי של פולין), אלפרד רוזנברג (הפילוסוף הראשי, ומניסטר הדיק לשטחי הכיבוש במזרח), ארתור סייס - אינקווארט (קצול אוסטריה ומאוחר יותר שליט ארצות השפלה).

פסק דינם למוות דוקא בתליה

פסק דינם היה להורג בתליה, אעפ"י שמקובל היה שנגזרים שבויים לא תולים, אלא נהרגים בריח, מ"מ פסק דינם היה תליה! ואכן קיים בהם תפילה ובקשת אסתר, ואת עשרת בני המן יתלו על העץ.

ומפליאים היו דברי העיתונאי מרמין ג'לברט (כיסמו הידוע "יומן נירנברג"), אשר תיאר את תגובתם של הנידונים למוות על פסק דינם להוציאם

ואמנותם, וכך אמר הוא עצמו בדבריו (ציטוט דבריו מתוך "ראושינו" שיחת עם היסלר מצוטט באנצ' העברית ערך אנטישמיות עמוד 530): "אמנם כן בדברים אנו, הואר כבוד הוא לנו, אני משחרר את בני האדם מכבלי הרוח, מהעניינים הנאלחים והמשפילים של חזיון שוא, שנקרא "מצפון ומוסר", כי שני מומים הטילה היהדות בבני אדם: כגוף על ידי המילה, כנפש על ידי המצפון שאינו אלא המצאה יהודית... המלחמה על השלטון בעולם נערכת רק בינינו, בין שני המחנות הללו בלבד, בין הגרמנים והיהודים, כל השאר אינו אלא מראית עין כוזבת".

אכן מדברי הרשע ימ"ש, ניתן להבין שהשנאה התהומית והאכזריות הגדולה אשר נתנה לגרמנים את האומץ להשמיר את כל המיליונים הרבים ולהגיע להחלטה נוראית כזו של "השמדת-עם", לא נבעה מסתם שנאה רגילה שיכולה להיות מצויה בין שני עמים יריבים, אלא שנאה עמוקה ששורשיה יונקים משנאת עמלק ועשיו אביהם, לזרע ישראל.

רמזי תקופת השואה בתוך מגילת אסתר

אם נתבונן במגילה נראה שסודות גדולים טמונים בה, ורמזי התקופה גלויים בה באופן מרהים ופלאי. (הדברים מפורסמים וידועים, וחנני לכתובם בזה למען יכיר הרבים).

נאמר במגילת אסתר (פ, ה-ו) "ויכו היהודים בכל אויביהם מכת חרב והרג ואבדן ויעשו בשנאיהם כרצונם, ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש, ואת פרשנרתא ואת דלפון ואת אספתא, ואת פורתא ואת אדליא ואת ארדתא, ואת פרמשתא ואת אריסי ואת ארדי ואת ויתא, עשרת בני המן כן המרתא צורד היהודים הרגו וכבזה לא שלחו את ידם". הנה א"כ המן ובניו נהרגו, ובמלה סכנת רשעים.

ניתן גם מחר ליהודים

אחר שכבר נהרגו המן ובניו, שאל המלך את אסתר מה שאלתך ומה בקשתך עוד ותעש? ומשיבה אסתר (שם, שם, ג-ד) "ותאמר אסתר אם על המלך טוב ניתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ, ויאמר המלך להעשות כן ותנתן דת בשושן ואת עשרת בני המן תלו". וצריך כיאור, מדוע ביקשה אסתר מאת המלך כאומרת "ניתן גם מחר ליהודים וכו' ואת עשרת בני המן יתלו על העץ", הלא כבר נאמר שהרגו אותם ומה הענין לתלות את גופם?

24

אסתר רבה ג, י

רבי יודן ורבי לוי בשם רבי יוחנן: "כל מקום שנאמר בקמלה זו 'למלך אחשוורוש', במלך אחשוורוש כתוב מדרגה, וכל מקום שנאמר 'למלך' סתם משמש קדש וחול".

25

אסתר רבה ג, י

אם על המלך טוב

הנה ידוע, כל מקום שנכתב במגילה "מלך" סתם, הכוונה היא על

שפסק בית המשפט. סוף יומן בית המשפט.

אכן רבותיו פלאי פלאים, נתקבלה בקשתה ותפילה של אסתר במדויק "ואת עשרת בני המן יתלו על העץ".

רמז תאריך תליית הרשעים

ובכדי שח"ו לא נאמר רק מקרה הוא שעשרה רשעים נתלו בפועל ובמילא ישנה התאמה לבקשת אסתר, לזה נמנע במגילה סוד נפלא והוכחה ניצחת, שאכן ברור הדבר שתפילת אסתר ובקשתה ש"אם על המלך טוב יתן גם פחד ליהודים... ואת עשרת בני המן יתלו על העץ" - מדובר גם על דוד עתידי אשר יקרה להם כמקרה פורים בימי השואה.

הנה יום ההוצאה להורג של עשרת הרשעים הנאצים האוררים היה ב - "כ"א תשרי תש"ז, ותאריך זה רמז באורה פלא במגילת אסתר ובתוך שמות עשרת בני המן.

שהרי בכתבי הקודש יש פעמים שישנם אותיות חסרות או יתרות, או אות קטנה ואות גדולה וזה נקרא "מסורה". ובכל מגילת אסתר אנו מוצאים שלש אותיות שהסופר כותב אותם קטנות ונמצאות ברצף בתוך שמות עשרת בני המן והם: "פרשנדתא" אות ת', "פרמשתא" אות ש', וזתא: אות ז'. הרי לפנינו במדויק שנת ההוצאה להורג של עשרת הרשעים הנאצים - תש"ז!

ויותר מפלא, שרמז במגילה לא רק את השנה שבה התבצע גור דינם, אלא רמז גם באיזה אלף זה יהיה, (כי אמנם תש"ז הינו תאריך השנה אולם לא ברור על איזה אלף מדובר). והרמז ממון בכך, שבעשרת בני המן ישנה אות אחת רבתי (גדולה) והיא האות ו' הנמצאת בשמו של וזתא, וזה בא לרמז שמדובר על האלף השישי!

רמז נוסף יש בשמות עשרת בני המן

עוד רמז נפלא יש בדבר, שהרי מי שמתבונן בשמות עשרת בני המן כפי שהם כתובים במגילה, לכאורה יתמה מדוע כתוב על כל שם משמותיהם את המילה "ואת" כגון: "ואת פרשנדתא ואת דלפון ואת אספתא וכו'", ומדוע לא נכתב באופן כללי ואת פרשנדתא ודלפון ואספתא וכו' ולא היה צריך לכתוב עשרה פעמים "ואת"?

הנה ידוע בחז"ל, שכל מקום שכתוב בתורה "את" בא לרבות (עין דוגמה לזה בגמרא [סוכה ה'] "ורחץ את כשרו במים" "את" בא לרבות גם את הספל לבשרו ודיינו שערות). וא"כ במגילה בשמות עשרת בני המן נאמר עשר פעמים "ואת", וזאת לרבות עוד עשרה אחרים מלבד עשרת בני המן, והם עשרת הרשעים הגרמנים אשר נתלו ג"כ לאחר זמן.

(26)

תיבת "ואת" בעשרת בני המן

"(ח) במגילה (פ"ט פ"ז) גבי הריגת עשרת בני המן כתיב, "ואת פרשנדתא ואת דלפון וגו' ואת וזתא".

להורג בתליה. ושם בתיאור שלו ניכר שהרשעים הללו היו מוכנים לקבל את המוות, אלא שהציק להם מאד שהיו צריכים למות "בתליה", שהרי אעפ"י שהם לא ידעו מה עובר עליהם, מ"מ בתת הברה שלהם הרגישו שעוברת עליהם מהדורת "פורים" מחודשת, ולכן "החבל" העביר בהם חלחלה. ונביא מספר דוגמאות שמצטט אותו עיתונאי ביומנו בשם הגידונים:

קיימל: "אגרופיו קמוצים ורועותיו קשויות, בעתה בעיניו מוות בתליה! הוריע. קולו ניחר מעוצם החרפה, ואת חשבתי שלפחות יחסכו ממני...!" פראנק: "חייך בנימוס, אבל לא היה יכול להסתכל בי, מוות בתליה...!" רחנברג: "לגלג בסערת רוח. החבל! החבל! זהו מה שרציתם, מה?..." יודל: "מוות - בתליה, לזה לפחות לא הייתי ראוי. המוות בסדר נמור, מישוהו חייב לשאת באחריות, אבל זה?..." פיו רטט, וזו פעם ראשונה נחנק קולו... "לזה לא הייתי ראוי".

הגדיל על כולם הפושע הנאצי הצורר יוליוס שטרייכר יש"ו, שאמר את הדברים בבירור ללא ששלש במה שהתחולל בקרב, והעביר את תחושותיו הפנימיות והנעלמות שאכן מתקיימת בהם מהדורת פורים מחודשת. וכך דוות בעיתונות (כ"ז - יודק ג'ורל אמרן" סוכנת ידיעות בינלאומית 16 לאוקטובר 1946) למחרת ההוצאה להורג, ציטוט: "כשהגיע שטרייכר פנים אל פנים אל החבל, הוא נעץ שוב את עיניו לעבר שמות הקצינים מבנות הכרית, ולעבר שמות העיתונאים שייצגו את עיתונות העולם. הללו ישבו בשורה אחת ליד שולחנות קטנים לאורך קיר ברזל לפני הגרדומים. באש שנאה שבערה בעיניו הסתכל שטרייכר אל עדי הראיה והוא זעק: "הג פורים 1946!" אותו רגע נחר הפתח תחתיו בקול חבמה חזקה החבל התהדק בחוזקה והגוף התגנדר בתנופה, ארשת אנחה נשמעה היסב בתוך התא הקודר של הגרדום".

אכן רבותיו! הרגיש אותו פושע ואמר "הג פורים 1946!", ולכאורה מדוע לא ציין "הג תנוכה" שהוא הג המציין ניצחון החשמונאים על היוונים? או שמא היה מציין את הג הפסח בו ארע הניצחון הראשון של העם היהודי על שלוש ערין ואכזר בפרעה? זאת כנראה, משום שהרגיש בנפשו שנעשה בו ובחבריו משפט צדק כפי שנעשה בפורים של מרדכי ואסתר, ושוב מתקיים בהם "ונהפוך הוא", שאותם הרוצחים הרשעים אשר חשבו ותכננו להשמיד את העם היהודי, נידונו לתליה והושמדו, ואילו העם היהודי המעונה, הנרדף, חי וקיים בעוזה".

אכן היו דוקא עשרה שנתלו על העץ

אלא שלכאורה יש לשאול על דבר זה, שהרי אסתר התפללה ואמרה "ואת עשרת בני המן יתלו על העץ", ואילו כאן היו אחד עשר פושעים אשר נידונו למוות?

והתשובה על כך היא מדהימה, ונביא בזה ציטוט מתוך יומן בית המשפט הנ"ל של מרטין ג'לברט: "בלילה לפני ההוצאות להורג, ביקש גרינג מן הכהן הצבאי את מכם הסעודה האחרונה ואת ברכת הכנסיה הלותרנית".

בליל ה - 14 - 15 לאוקטובר, הצטרף גרינג אל היטלר, הימלר, גבלס וליי שאיברו עצמם לדעת, "שאר העשרה הוצאו להורג כפי

הענין, וז"ל: שמעתי כי המסורת הוא ת' של ותכתוב גדולה, וז' של וחזר גדולה, הוא ת"ח. רמז שאותה הגזירה שהיתה או ראוי להיות, נכתב על שנת ת"ח, והבן [עין ס' שארית ישראל פכ"ח] עכ"ל. והגה"ק מערלוי ז"ע בספרו שיר מעון (פ' תצוה) ג"כ מביא הרמז בשם השארית ישראל הנ"ל, והוסיף על דבריו עיי"ש.

הרי ראינו מכי ספרים וסופרים, שמרדכי ואסתר טמנו רמזים בהאותיות רבתי של המגילה על מאורעות שיבואו על בני ישראל בדורות אחרונים. ויש א"כ להוסיף רמז לחורבן הזה שעבר עלינו.

והנה במגילת אסתר נמצאים סך הכל ג' אותיות רבתי, וג' אותיות זעירא, ומאחר ושני אותיות רבתי [ת"ח] כבר נדרשו ע"י חכמי אמת כנ"ל, נמצא שנשארו עוד אות אחד רבתי, ושלוש אותיות זעירא, אשר עדיין אומרים ודרשונם, וכדלהלן.

והנה ביום הושענא רבה בשנת תש"ז לאלף הששי ניתלו עשרה הנאצים בעיר נירנבערג בגרמני, וידוע הדבר [ההוא בכמה כתבי עת בשעתו] אשר בעת שהובילו את הצורר יוליוס שטרייכער ימ"ש לתלי, דפסיר בלשונם הסמא בגרמני "היינטע האבן די יודן אירען צווייטן פורים, ווערסיע 1946" [היום יש ליהודים הפורים השני שלהם, מהדורת תש"ז].

והנה בשמות עשרת בני המן מצינו כתוב ו' רבתי בשמו של ויזתא, רמז להאלף הששי, ומצינו ת' זעירא בשמו של פרשנדתא, ש' זעירא בשמו של פרמשתא, ז' זעירא בשמו של ויזתא, והם אותיות תש"ז. נמצא שבהקדם רמז הנ"ל על שנת ת"ח אשר על ידה נתגלה שהמאורעות של דורות האחרונים אמנם נרמזים במגילה, וצא לנו איפוא שבשמותם של עשרת בני המן ספון טמון עוד רמז, אשר בשנת תש"ז לאלף הששי יארע [שוב אשר יתלו עשרה צוררי היהודים, עד כאן דברי הרה"ק צ"ר רבי מיכאל דוב זצוק"ל, והוא הפלא ופלא".

לכבוד יום ה' פורים פ' פורים ק"ק א"א ק"מ

עשרה הצוררים שניתלו בפורים

ראיתי דבר מעניין - כי עשרה הצוררים הגרמנים ימ"ש שניתלו בהושענא רבא תש"ז בעיר נירנבערג: ואשר אחד מהצוררים אמר לפני תלייתו - היום יש ליהודים פורים שני תש"ז" - יאאבים ריבענטראפ, ערנסט קאלטענברונגער, יוליוס שטרייכער, אלפרעד ראזענבערג, ווילהעלם קייטל, אלפרעד יאדל, ארטור סייסאינקווארט, האנס פראנק, פריטץ זאקל, ווילהעלם פריק, עולה במכוון כמספר: פרשנדתא, דלפון, אספתא, פורתא, אדליא, ארידתא, פרמשתא, אריסי, ארידי, ויזתא, עשרת בני המן בן המדתא צרר היהודים =

746

ליום ה' פורים פ' פורים ק"ק א"א ק"מ

ועוד יש לומר, שכבר ראינו בדור הקודם בשנת תש"ז לאחר מלחמה העולם השניה נתפסו עשרת עוזרי של צורר היהודים היטלר ימח שמו וזכרו שם רשעים ירקב, וכולם נתלו ביום אחד, ומספרים שלפני שנתלו אמר אחד

בכל אחד מבני המן כתיב תיבת "ואת", וצ"ב למה לא אמר רק פעם אחת ואת על כולם, ושמעתי דתיבת "ארור" בגימטריא ארבע מאות ושבע, ותיבת "ואת" נמי בגימטריא ארבע מאות ושבע, ולכן נכתב "ואת" בכל אחד מעשרת בני המן, לרמז דכל אחד מהם הוא בכלל ארור.

לכבוד יום ה' פורים פ' פורים ק"ק א"א ק"מ

קיד) * ביומא שביעאה דחג, הוא סיומא דדינא דעלמא, ופתקין נפקין מבי מלכא, וגבורן מתערי, ומסתיימן בהאי יומא, וערבי נחל * תליין בהו. * ובעינן לאתערא גבורן למיא, ולסחרא ז' * זמנין, * לרוואה להאי מכות, ממאי דיצחק, בגין דאתמליא * מיא האי בירא דיצחק, וכד הוא אתמליא, כל עלמא אתברכא במיא.

לכבוד יום ה' פורים פ' פורים ק"ק א"א ק"מ

יום הושענא רבא חיתום הדין של העולם

מובא בזהר הקדוש פרשת צו (לא): וז"ל: "ביומא שביעאה דחג, הוא סיומא דדינא דעלמא, ופתקין נפקין מבי מלכא, וגבורן מתערי, ומסתיימן בהאי יומא, וערבי נחל תליין בהו", עכ"ל.

ומבאר שם בפירוש הסולם וז"ל: ביום השביעי של החג, דהיינו הושענא רבא, הוא סיום הדין של העולם, ופסקי הדינים יוצאים מבית המלך, והגבורות מתעוררות ומסתיימות ביום ההוא, עכ"ל. הנה מבואר בזה, שיום הושענא רבא הינו יום שבו יש גילוי מלכות ה' בעולם, ונעשה בו חיתום הדין של העולם ו"פתקים ודחנים של פסקי הדין השמימי יוצאים מבית מלכו של עולם", לכצע את גזר דין האנשים לטוב ולרע.

ובאזרח פלא, היום שבו בוצע גזר דינם של הרשעים הגרמנים היה ביום כ"ו חשרי תש"ז והוא יום "הושענא רבא", יום חיתום הדין, ואין חיתום דין ועשיית צדק כמשפט הרשעים הללו, ואז התגלתה מלכות ה' בעולם, שאין כח בעולם אשר יכול לבטל את נצחיות תורת ישראל ועם ישראל... אכן נפלאו דברי אסתר "אם על המלך טוב", דהיינו בזמן שתתגלה מלכות ה' והוא הושענא רבא, יקיים "ואת עשרת בני המן יתלו על העץ".

לכבוד יום ה' פורים פ' פורים ק"ק א"א ק"מ

כתב הרב חיים אלכסנדר ניימאן ז"ל שרבינו אמר לו רמז על מה שנהרגו עשרה גרמנים פרשעי המלחמה בשנת תש"ז לפ"ק, וזה לשונו: איתא בשארית ישראל [הנקרא חלק שני מספר יוספון] אשר גזירת המן מעולם לא נתבטלה לגמרי, אלא שנתהדפה בגזירת ת"ח ות"ט, וז"ל: וחכמי האמת אמרו כי גזירת המן אשר נתבטלה בעת ההיא חלה בשנת ת"ח ולכן אותיות ת"ח נרמזים במגילה באותיות גדולות, ת' של ותכתוב אסתר המלכה, וז' של חזר כרפס, וד' ינקום נקמת בני ישראל עכ"ל.

גם הושמחו משה בספרו עיסר רמזי על מגילת אסתר מזכיר

מהם כן, היום פורים שנת תש"ז, ורמז כל זה בשמותם שבמגילה, בשם פרשנדהא אות ת' זעירא, ובשם פרמשתא אות ש' זעיר, ובשם ויתא אות ו' זעירא הרי תש"ז, והרי זה פלא, כי הם היו גלגולם של עשרת בני המן, והמן בא בגלגול בהיטלר יש"ו עצמו, ולכן היטלר נעלם ולא ידוע מה קרה עמו, ויש שאומרים שהיה שד נעלם ונתבטלה קליפתו וזו היא מיתתו, ולכן המן גם כן נתלה לפני בניו, וכן היטלר נעלם לפני שנהרגו עשרת עוזריו, וגם שמעתי ממגיד אמת שהיטלר מעולם לא הסיר את נעליו ומגפיו שהיה פוחד שמה שיראו את כפות רגליו, וכנודע שהשרים כפות רגליהם כרגלי התרנגולים, כדאיתא [בברכות ו']. ועוד כדאיתא [במגילה ו:]: גרממא של אורם יעזין ברשיו"ל, והגר"א ע"ה פירש היא גרמניה הזו, וכל זה מלמד ששוב באו המן ובניו בגלגול וגרמו לשואה הנוראה שנספו בה שש מיליון יהודים קדושים, וראה שרמז זאת באות ו' של ויתא כי הוא כנגד ספירת כתר ששקול ככולם וגם אות ו' מספרה שש וזהו ו' מליון יהודים, והוא ו' רבתי כדאיתא [במגילה טז:] וי"ו דויתא צריך לימנחתה בזקפא, וגם צריך לממרינהו בנשימה אחת וכו', כשם שנתלו פעם ראשונה בזמן המן בבית אחת ומתו באותו הרגע, כך נעשה להם לעשרת עוזרים של היטלר יש"ו, וגם היטלר אהב נשים ושטוף בימה כפי שהיה המן הרשע.

ע"ה פ' תש"ז
י"ח פ' תש"ז
י"ח פ' תש"ז
י"ח פ' תש"ז

והנה ראיתי באחד מהמפרשים טעם למה אמרו חז"ל חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע דהוא כדי לקיים את גזירת המן כי כששותה שיעור כזה הוא נחשב כמת. ומסתמא הפירוש הוא שבאמת הגזירה לא נתבטלה "כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" וכל מקום במגילה שכתוב המלך סתם רמז גם להקב"ה. וכן מבואר בספר חמדת ימים הטעם למה מתענים תענית אסתר כדי שלא תצא הגזירה לפועל ח"ו. וכן אמרו צדיקים שגזירות ת"ח ות"ט היו מחמת הגזירה שנגזרה בימי אחשורוש כרמזו במגילה בהאותיות גדולות חור כרפס ותכלת שיש ח"ת רבתי בתיבת חור וכן ותכתב אסתר המלכה יש תי"ו רבתי בתיבת ותכתב והוא רמז על שנת ת"ח. וכן נראה שהשואה שבאירופא היתה יציאת גזירת המן לפועל כרמזו במגילה בעשרת בני המן שיש שם אותיות קטנות תש"ז לרמז על העשרה ראשי הנאצים ימ"ש שנתלו בשנת ה' אלפים תש"ז. "כי כתב הנכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" רק שניתן רשות מהמלך

למרדכי ואסתר לכתוב על היהודים כטוב בעיניהם בשם המלך ולחתום בשם המלך וכל זמן שמקיימים היהודים את התורה לא תצא הגזירה לפועל ולכן יש ענין לשתות עד דלא ידע שאז נחשב כי באמת נתקיימה באיש הזה הגזירה כיון שנחשב אז כמת.

ואולם האיש המשכיל יתבונן בצום התענית הזה מה שלא נעשה כזאת קודם חג המצות שיצאנו ממצרים, ולא קודם חנוכה, כי טעמו של דבר הוא להיות שגורה להשמיד ולהרוג דהמן לא נתבטלה אלא לפי שעה, וביום פקדו משם והלאה רבו הגזרות השמדות וההריגות והגרושין במלכות יון. עד אשר מטעם זה לא נזכר שם הוי"ה ב"ה במגילה, כי אין הקב"ה מיוחד שמו על הפורענות. ושם כתובה גזרת מלך מלכו של עולם שאין להשיב¹, להשמיד וכו'. ונתבטלה לפי שעה אבל בבית ב' בימי יוונים כמה שמדות גזרו כנודע. כי על כן כששלחה אסתר לחכמים כתבוני לדורות א"ל קנאה את מעוררת עלינו בין האומות?² דהיינו שימצאו כתוב כי כתב אשר נכתב בשם המלך מלכו של עולם אין להשיב, ויבואו לפקוד עלינו מה שכתוב. וכן אמרו בירושלמי³ ו"ל מרדכי ואסתר כתבו אגרת ושלחו לחכותינו, מקבלים אתם עליכם ב' ימים אלו? א"ל לא דיינו הצרות הבאות עלינו אלא שאתם רוצים להוסיף עלינו צרתו של המן? ע"כ. ולפיכך קבלו עליהם דברי הצומות וזעקתם לפני ימי הפורים בכל דור ודור, לצום ולבכות לצרה "ונבקשה מאלהינו על זאת"⁴ כל יפקוד עלינו גזרה ושמד בהיותנו בארץ שביינו. ואל שדי יאמר לצרותינו די, וכשם שהצילנו מיד המן הרשע כן בחמלתו יפלטנו מיד מבקשי רעתנו כי אפס עצור ועוזב.